

4. Камбур А. (2018). Відтворення життєвого простору особистості за допомогою ресоціалізації. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка, Психологія.* №. 13. С. 129-134. <https://doi.org/10.18372/2411-264x.13.13396>

Лебедик Л. В.

lebedyk_lesya@ukr.net

д. пед. н., доц., ПНПУ імені В. Г. Короленка

СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ТА ПІДТРИМКА УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ, ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ: МОЖЛИВОСТІ НАВЧАННЯ В УНІВЕРСИТЕТІ ЗА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ «ПОЗАШКІЛЬНА ОСВІТА»

Розглянемо чинники, що впливають на соціальну адаптацію та підтримку учасників бойових дій, ветеранів війни, зважаючи на можливості їхнього навчання в університеті за освітньою програмою «Позашкільна освіта», адже патріотичне виховання учнів у гуртковій роботі в сучасних умовах війни є надзвичайно актуальним.

Актуальність соціальної адаптації і реабілітації учасників бойових дій, ветеранів війни через їхнє подальше навчання (як керівника гуртка патріотичного спрямування) засвідчує аналіз означеної проблеми, проведений у працях П. Ворони [1–2], власних попередніх розвідках [3, с. 81–83; 4, с. 201–207; 5, с. 19–22], дослідженнях В. Стрельнікова [6; 7, с. 354–357; 8–9], спільних наших напрацюваннях [10, с. 201–207; 11, с. 349–351], які є основою роботи.

До чинників, які можуть впливати на соціальну адаптацію і підтримку учасників бойових дій, ветеранів війни під час можливого їхнього навчання в університеті за освітньою програмою «Позашкільна освіта», відносимо *ситуативні й особистісні*. Негативно впливають на соціальну адаптацію і

підтримку учасників бойових дій, ветеранів війни такі *ситуативні чинники*, як: пережитий стан стресу, стан підвищеної тривожності, підвищена самоцензура, ліміт часу, невпевненість у власних силах, страх, бажання швидко знайти рішення, занадто сильна чи слабка мотивація тощо.

Особистісні чинники можуть впливати на соціальну адаптацію і підтримку учасників бойових дій під час їхнього навчання на здобуття кваліфікації «Керівник гуртка» як *негативно*, так і *позитивно*. Першими є такі: невпевненість у своїх інтелектуальних і професійних силах, емоційна пригніченість, висока тривожність як особистісна риса, сильні механізми особистісного захисту, стійке домінування негативних емоцій, домінування мотивації уникнення невдачі над мотивацією прагнення до успіху; уникнення ризикової поведінки тощо. *Позитивно* впливають на соціальну адаптацію і підтримку учасників бойових дій: упевненість у своїх силах, домінування емоцій радості, схильність до ризику, побудова цікавих проєктів і планів на майбутнє, відсутність конформізму, почуття гумору, інтелектуальна агресивність, схильність до інтелектуального фантазування тощо.

Список використаних джерел:

1. Ворона П. В. Соціальна адаптація учасників українсько-російської війни на сході України: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Психосоціальна підтримка осіб з травмою війни: міжнародний досвід та українські реалії* : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., м. Маріуполь, 28 лют. 2018 р. Маріуполь : ДонДУУ, 2018. 322 с. С. 219–224.

2. Ворона П. В. Шляхи соціальної реабілітації учасників українсько-російської війни на сході України: зарубіжний досвід. *Вісник НУЦЗ, серія «Державне управління»*. 2018. №1 (8). С. 109–120.

3. Лебедик Л. В. Використання педагогічної спадщини А. Макаренка у змісті підготовки магістрів освітньої програми «Позашкільна освіта». *Слово і справа Антона Макаренка: український та європейський контексти* : матеріали XXII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 16-17 берез. 2023 р.). «Управлінська майстерність керівника закладу освіти», «Управління

проектами у сфері науки, освіти, інновацій та інформатизації», «Управління інноваційною діяльністю в освіті та у виробництві» : матеріали Всеукр. наук.-практ. семінарів (м. Полтава, 16-17 березня 2023 р.) / за заг. ред. М. В. Гриньової. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2023. 358 с. С. 81–83.

4. Лебедик Л. В. Критерії розвитку інтелектуального обдарування особистості майбутнього фахівця у сфері соціальної роботи. *Обдаровані діти – скарб нації* : матеріали Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 8–11 груд. 2020 р.). Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2020. С. 228–231.

5. Лебедик Л. В. Філософсько-педагогічні аспекти інтелектуального і духовного розвитку майбутнього фахівця соціальної роботи. *Актуальні проблеми соціального розвитку в суспільстві змін* : Матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф. 27-29 квіт. 2023 р., м. Харків. За заг. ред. Кіпенського А. В. Х. : НТУ «ХП», 2023. 209 с. С. 19–22.

6. Стрельников В. Ю. Педагогічні основи забезпечення особистісного і професійного розвитку студентів засобами інноваційних технологій навчання : монографія. Полтава : РВВ ПУСКУ, 2002. Кн. 1. 295 с.

7. Стрельников В. Ю. Побудова механізму розвитку інтелектуального обдарування особистості майбутнього фахівця зі спеціальної освіти. *Обдаровані діти – скарб нації* : матеріали Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 8–11 груд. 2020 р.). Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2020. 434 с. С. 354–357.

8. Стрельников В. Ю. Проектування професійно-орієнтованої дидактичної системи підготовки бакалаврів економіки : монографія. Полтава : РВЦ ПУСКУ, 2006. 335 с.

9. Стрельников В. Ю. Розвиток інтелектуальних та творчих здібностей студентів. *Метод. рек. для слухачів пед. ф-ту МПК*. Полтава : РВВ ПУСКУ, 2003. 24 с.

10. Стрельников В. Ю., Лебедик Л. В. Розвиток креативності майбутнього фахівця соціальної роботи в епоху цифрової реальності. *Філософія для дітей*:

сучасний стан і перспективи розвитку: матеріали Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. (Київ, 25, 26 трав. 2021 р.). Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2021. С. 201–207.

11. Strelnikov V. Yu., Lebedyk L.V., Hura T. V., Sysoieva S. I., Stankevych S. V., Shapovalova E. V., Avilova O. Ye. Leadership and social work in the environmental management system. *Ukrainian Journal of Ecology*. 2021. № 11 (2). С. 349–351.

Полянничко Анжела

anpolian1990@gmail.com

Іваніна Надія

nadaivanina1@gmail.com

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ МОЛОДИХ СІМЕЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Сьогодні, у зв'язку з перебуванням нашої країни у воєнному стані, молода сім'я знаходиться у досить складних **економічних, політичних, культурних, демографічних, екологічних та психологічних** умовах.

Соціально-економічні перетворення суттєво вплинули на добробут української родини, особливо це позначилося на матеріальному стані молодих сімей з дітьми. Достатньо гострою є проблема доступу до базових можливостей розвитку людського потенціалу: продуктивної зайнятості, освіти, медичного обслуговування.

Кризова демографічна ситуація в нашій країні спричинила зміни чисельності та структури сім'ї. В останні роки спостерігається тенденція до збільшення кількості сімей, які складаються з двох або трьох осіб. Орієнтація батьків на бездітність, на жаль, на сьогодні розповсюджується на молоді сім'ї, які найбільш здатні до дітонародження як кількісного, так і якісного. Ця